

השופט כבוב החזיר לדירקטורים את הצבע ללחיים

בית המשפט הכלכלי הכריע לטובת הדירקטורים בשאלה אם תגמולי הביטוח בחברה שקרסה שייכים להם או למפרק - וקיבל את עמדת היועץ המשפטי לממשלה שלפיה הם זקוקים להגנה כדי לפעול כראוי

10.10.2021 | 16:04 | מאת: עידו באום

דירקטורים ועורכי הדין המייצגים אותם, נוהגים כבר שנים לבכות בכל ראיון על הסכומים הגבוהים של תביעות ייצוגיות ונגזרות המוגשות נגדם. הנהי הזה מתקבל אצל כותב שורות אלה בספקנות, בעיקר מפני שברוב המקרים של התביעות המתקבלות בבתי המשפט, משלמת חברת הביטוח את הפיצויים, ברובם או כולם. בנוסף, החברה שבה מכהנים הדירקטורים היא זו שמשלמת את פרמיות ביטוח הדירקטורים לאורך השנים, אז גם במקרה הזה הדירקטורים לא ממש סובלים.

אף על פי שבכל קורס דירקטורים הם מוזהרים מהסיכונים המשפטיים, מחשיפה לתביעות אישיות ומאי הנעימות הכרוכה לכאורה בתפקיד הזה - הקורסים מלאים עד אפס מקום.

חברות הביטוח אמנם החלו לקבול בשנים האחרונות כי סכומי השירות שהן נאלצות לשלם עלו באופן ניכר, אבל התלונות האלה נועדו בעיקר להעלות את הפרמיות שהן גובות מהחברות הישראליות. יתרה מכך, החברות הישראליות הגדולות נוטות להיות ריכוזיות יותר, חזקות יותר, ולכן גם הסיכונים העסקיים שלהן גדולים יותר. כך, מטבע הדברים, החשיפה המשפטית של הדירקטורים גדולה יותר, ולפיכך סכומי הפשרות בתביעות וסכומי הפרמיות הנגבות מראש כדי לשלם את הפשרות האלה מטפסים.

למרות כל אלה, דווקא בתביעה שהוכרעה באחרונה על יד השופט חאלד כבוב במחלקה הכלכלית של בית המשפט המחוזי בתל אביב היה טמון איום אמיתי על כיסם של הדירקטורים - כזה שבהחלט עלול היה להרתיע דירקטורים מלקיחת סיכונים עסקיים ראויים.

בלב המחלוקת עמדה שאלה מפתיעה ולכאורה משעממת: האם כשחברה קורסת, פוליסת ביטוח הדירקטורים שלה שייכת למאסט הנכסים של החברה (כלומר לנושים) או שהיא שייכת לדירקטורים - שהביטוח אמור לכסות את הנזקים שגרמו - ואז התגמולים אמורים להגיע למי שתבע את הדירקטורים ולא דווקא לנושי החברה.

השלכות הרוח גורל

במוקד התיק עמדה תביעה ייצוגית של התובע הייצוגי יוליאן בנדל, שיוצג על ידי משרד עורכי הדין צמח-שאשא, נגד חברת אפריקה ישראל השקעות, אפריקה ישראל תעשיות ושלל נושאי המשרה בחברות האלה. התביעה הייצוגית עסקה בפרט מטעה ודיווחים מטעים של החברה שגרמו נזקים למשקיעים בבורסה.

חברת אפריקה תעשיות רכשה עבור נושאי המשרה שלה ביטוח דירקטורים המכסה את נזקיהם עד לתקרה של כ-20 מיליון שקל. הפוליסה הזאת עמדה במוקד המחלוקת. המחלוקת התעוררה מכיוון שהתביעה הייצוגית הוגשה ב-2015, ומגישה הגיעו עם הדירקטורים לפשרה שלפיה התביעה תסתיים בפשרה שבה ישולם הפיצוי לתובע מכספי תגמולי ביטוח הדירקטורים.

אבל לפשרה הזאת התנגד עו"ד עופר שפירא, שמונה ב-2018 לנאמן אפריקה תעשיות, שנקלעה לחדלות פירעון והליכי פירוק. שפירא טען כי הפוליסה שייכת לחברה ולא לדירקטורים, וכי בכונתו להגיש בעתיד תביעה נגד נושאי המשרה, ולכן הדירקטורים אינם יכולים לקבל את תגמולי הפוליסה ולהעביר אותם לתובע הייצוגי בהסדר פשרה.

השופט כבוב הכריע בימים האחרונים במחלוקת הזאת בפסק דין נרחב. כבוב עצמו מדגיש כי זו סוגיה שיש בה "חשיבות רבה" לתפקוד שוק הדירקטורים בישראל.

למחלוקת הזאת יש השלכות הרות גורל מבחינת הדירקטורים. אם הם אינם זכאים לקבל את תגמולי הביטוח במקרה שהחברה קרסה - הם אינם מבוטחים. במקרה כזה, החשיפה האישית שלהם לטעויות המובילות לקריסתה של חברה היא עצומה. כבוב מסביר כי הזכות של הדירקטורים לתגמולי הביטוח שלהם "היא בעלת חשיבות גדולה".

זו בוודאי גם הסיבה לכך שהיועץ המשפטי לממשלה הגיש עמדה עקרונית בסוגיה לבית המשפט. העמדה גובשה על ידי המשנה ליועץ לעניינים כלכליים, עו"ד מאיר לזין, והוגשה לבית המשפט על ידי עו"ד ליאב וינבאום מפרקליטות מחוז תל אביב.

"לאפשר לדירקטורים לתפקד ללא מורא"

הנאמן של אפריקה תעשיות, עו"ד שפירא, טען כאמור כי פוליסת הביטוח של הדירקטורים שייכת לחברה. לעומתו, עמדת היועץ היתה כי החברה והנאמן, שבא בנעליה של החברה שקרסה, הם אמנם הבעלים של פוליסת הביטוח, אבל אין בכוחם למנוע את הזכות של הדירקטורים לקבל את התגמולים שיועברו כפיצוי למגישי התביעה הייצוגית. פסק דינו של כבוב מקבל בעיקרו את עמדת היועץ.

השופט כבוב קבע כי בכל הקשור לזכות של מי שמעוניין לתבוע את הדירקטורים לקבל את תגמולי הביטוח שלהם, "כל הקודם זוכה". במקרה הזה, התביעה הייצוגית קדמה לכוונת הנאמן לתבוע את הדירקטורים. למעשה, הנאמן כלל לא מימש את כוונתו לתבוע את הדירקטורים במועד הרלוונטי, ולכן נקבע כי לתובע הייצוגי יש עדיפות עליו.

כבוב מציין כי גם להחלטה שלפיה "כל הקודם זוכה" יש השלכות רחוב. למשל, מי אמור לנהל את המשא ומתן מול חברת הביטוח? אם הכסף ישולם בסוף לנאמן, אז מיותר לתבוע את הדירקטורים וגם חבל על הזמן שבזבז בגישור בין הדירקטורים, התובע הייצוגי וחברת הביטוח.

כדי להכריע בשאלה מי זכאי ליהנות מתגמולי הביטוח, מנתח השופט כבוב את המאפיינים הייחודיים של פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה. זו פוליסה מיוחדת, היא מורכבת משלושה רבדים. ראשית, היא מכסה את נזקי הדירקטורים כשהם עצמם נתבעים. שנית, היא מכסה את עלויות החברה אם החברה מעניקה שיפוי לדירקטורים על תביעות שהוגשו נגדם. שלישית, היא מכסה את החברה עצמה על נזקים שנגרמו לחברה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה.

בתחרות בין הדירקטורים לנאמן על הזכות לקבל את התגמולים, מכריע השופט כבוב לטובת הדירקטורים. "מצאתי לחדד ולהדגיש כי תכליתה של הפוליסה אינה לסייע לחברה לגבות את חובותיה, אלא לאפשר לדירקטורים לקיים את תפקידם ללא מורא", מדגיש השופט. הוא מוסיף כי "תנאי זה הוא חלק מתנאי העסקה וכהונה של דירקטורים, והיא מהווה תנאי הכרחי על מנת לשמר מוסד זה שריר וקיים". אחרי האמירה הנחרצת הזו, דירקטורים יכולים לחזור לנשום לרווחה.